אבד האמון בבג"ץ

בסוד שיח

מאת שאול שיף

אפשר לומר כמעט בוודאות, שההתבטאויות המגוונות על שופטי בית המשפט העליון ובמיוחד על השופט, פרופ' אהרן ברק, מפיהם של אישים בציבור הדתי־לאומי, משקפת את עמדתם כלבד ואין מאותיהם גרסות. כמובן, בקטע הזה. הדרב המכריע של הציבור הדתי במדינה, איבד אמונו בבית המשפט העליון ואין הוא רואה בו כמוסד, שמגנה באישור עניין, תצמח לו ישועה.

השופט ברק עצמו אמר לא פעם, כי מערכת שיפוטית שאובדת כוחה מהאמון שהציבור נותן בה. אשר על כן, ייאמר מיד, כי נשיא בית המשפט העליון צריך היה להתפטר, אם הוא מתייחס לכלל הציבור הדתי במדינה כמרכיב חשוב בכלל האוכלוסיה.

שוחחתי השבוע עם מספר משפטנים דתיים המכונים "ליברלים", כולם בעלי שיעור קומה וכולם התבטאו בסגנון אחד: "לא היינו רוצים שישתמשו בביטויים קיצוניים כלפי שופטי בית המשפט העליון, אבל ... לציבור הדתי ואולי לציבור הדתי כולו, יש מספיק סיבות טובות שלא להתייחס באמון לבית המשפט העליון".

"תאר לך" – אמר לי משפטן דגול המכיר היטב את שופטי בית המשפט העליון – "שלעשרה שופטים בבית המשפט העליון – היו להם רעות "כהניסטיות" וכל מקרה של ערביי ישראל או ערביי השטחים שהיה עולה בפניהם, היה מסתיים בסטירה־לחי למיקום הערבי, האם מישהו במדינת־ישראל היה סובל את זה? האם כל מוחצי הכפיים לפסיקת בג"ץ נגד הדתיים, השמאל הסלוני, שאחיזתו בציבור הולכת ופוחתת, או התקשורת, היו סובלים את זה, או שהיו "קורעים" את בג"ץ כדג, כפי שרק הם יודעים לעשות?

אחד מגדולי המשפטנים (לא מהאקדמיה) אמר לי בגילוי לב, לאחר שאלות תוהות ונשגות מציאד שאותו עניין: "אני מתקשה לזכור מקרה, שבו בית המשפט העליון הלך עם הציבור הדתי נגד השלטון. אני גם מתקשה לזכור מקרים שבג"ץ ביטל החלטה שהיתה נגד הדתיים. אבל, לעומת זאת, אפשר לשלוף מהמחשב הרבה החלטות שהיו בעד הדתיים, ששיקפו את העמדה הדתית, ובית המשפט העליון ביטל אותן (בשר שור, חוקי עזר, חנויות מין הרשימה אורכה מינ־ין").

מי שמעיין בפסיקת הבג"ץ והוא יהודי שומר מצוות, יש לו סיבה טובה להיפגע ולהיעלב משופטי בית המשפט העליון, והתסהה הנסערת של חיים יבין כלפי מותחי הביקורת על בית המשפט העליון – אין בה כדי לתקן או לשנות את המציאות הזאת.

ייתכן באמת, שבמסגרת שרות לאומי, סוב יעשו כמה בעלי אמצעים בציבור הדתי, אם יפרסמו את פסיקת הבג"ץ בשאלות דת ומדינה. החל מהצו עשה של בית המשפט העליון לפתוח את הסלוויזיה בשבת ורבר נדיר לכשעצמו, שכן, בית המשפט ממעט מאד לפסוק צווי עשה והוא מורה בדרך כלל על הלא תעשה). וכלה בציפצום סמכויותיו של בית הדין הרבני. "המחוזה" הגדול ביותר שעשה בג"ץ כלפי הציבור הדתי היה, כאשר סירב להידרש לסוגיית גיוס בני הישיבות לצה"ל וקבע, כי אינו מתעב בעניין. ולעומת "המחוזה" הזה, הוא התעב בעניין נשים במועצות דתיות, ויתרי עבודה בשבת, "מיהו יהודי", תחנת דלק בשבת, הכרה בגיורים רפורמיים, כוון ונרשה, הכרה בניישואי תל ורשימה רק בתחילתה. "שלא לדבר על כך, שקשה מאד למצוא בפסיקתו של השופט ברק איזשהו משפט הלקוח מהמשפט העברי, אך לעומת זאת יש ויש מכל משפטי העמים האחרים. כולל הזוהר הנרמני".

מקודרני של השופט ברק אומרים להגנתו, כי לבני המשפט העברי אין לבוא אליו בטרוניה, מאחר וכתובת הזה הוא "בור לנגרר" וגם אם היה מבני במשפט העברי, יש להניח, כי היתה רעיה נוטה שלא להזיקף לו, משום שמרבר אינו־ שלה בקנה אחד עם ההלכה.

אומר מישהו בניר (גם הוא אינו באקדמיה): גברת אחת הגישה בג"ץ נגר אחת מחברות הקישור בירושלים. אותה "חברה קדישא" נוהגת עליידי הדתיים ולא הדתיים יהללו יהודיה, כי על המתות "יכתבו רק תשבחים עבריים. פעמה הגישה לבג"ץ ובקישה שיאפשרו לה לחקוק גם תאריך לועזי. קיבל השופט ברק את בקשתה למרות שירושלים משופעת ב"חברות קדישא" והאשה יכולה היתה לפנות ל"חברה" אחרת. לאז פסק השופט ברק, הדבר מתר את חוק הרות האנרי.

"קשה לי להבין מדוע בג"ץ נעלב כאשר מישהו בו שהוא נגר ורתיים? אדרבה, עשה בית המשפט את המאמץ הקטן וראה אישה היא בעד הדתיים..."

כאשר עמדה לדיון שאלת חוקפ הביטוי – אומר אחד המשפטנים – בחקיקת המחוות המלוכלכים, שפגעו בכל דבר קדוש לרת ישראל, תתיר בג"ץ את אחד המחוות על כל ביטויו הטולבים, תוך שהביע התמיהות מהמשפטים הנוגעים, אבל ניתלה בחופש הדיבור כגבוה מעל גבוה.

"יש להניח אם כן, שבג"ץ בעצמו בהדגמנות קיבוב, ייצא להגנת כל המאמרים המגונים אותו ואת פסיקתו בעתונות הדתרדית. בשם חופש הדיבור. כלום בג"ץ קדוש יותר מ"שמע ישראל" שהפך לליעג ולמשיסה באותו מחוה מביש, שהמשיך לעלות על קרשי הבמה בחסותו של בית המשפט העליון?

סיכום זאת אישיהי במלים אלו:

מרדוב בקבוצה אליטיסטית, שקמה בבוקר יקוראת את עתון "הארץ" ומתקשה לקלוט בתוכה תוכשי כיפות מעבר לאותו "עלה תאנה" שפקשם אותה על פי מסורת השלטון בישראל. לימין, דתיים ועדות מזרח אין מה לחפש שם ובצראה שצריך להקים עוד בית משפט עליון בשביל החצי השני של העם...

בית המשפט העליון צריך לבוא רק בטענות אל עצמו. בהתבטאויותיו הקיצוניות כלפי השופט ברק מוצא הציבור הדתי פורקן לתוקפות קיפוח מתמשך. הוא מיואש מיכולתו לזכות בצדק והמאמרים מלאי הביקורת הם "האינתיפאדה" שלו, ומי שרגיש לכך לזכויות המיעוט הערבי (השמאל הישראלי), כראי שיפקח עיניים גם לצרכי המיעוט הדתי, שאינו כל כך מיעוט.

חילופין במרכז ישיבות בנ"ע

אלחנן גלאטי, המרכז החדש של מרכז ישיבות בני־עקיבא

בשקט, בשקט נעשו בימים אלו חילופין בתפקיד המרכזי של מרכז ישיבות "בני־עקיבא": מנכ"ל המרכז.

המנכ"ל הנוכחי – ר' אברהם ריאכמנס הדריע על הצורך לפרוש מתפקידו לאחר תקנים ומזכירות מרכז ישיבות בג"ץ קיבלה בצפר את הודעתו, אך הבינה, כי ההלכתו היא סופית ואינה ניתנת לשינוי.

ר' אברהם ריאכמנס רואי לספר על תרומתו המשמעותית לשימורן של לא מעט ישיבות בג"ץ שהוקמו, כל אחת והקשתה, לעמוד בזכות עצמן. הוא עצמו, לאורך כל השנים, הקפיד להתרחק מכל פרסום ויחסי ציבור וכפף קומתו בפני ראשי ישיבות בג"ץ, הגרמ"ב גריה זצ"ל וריבל"א הרב אברהם צוקרמן שליט"א.

המזכירות בחרה פה־אחד במוכ"ל בג"ץ היוצא, אלחנן גלט להחנות מנכ"ל מרכז ישיבות בנ"ע ואת שמואל קופרמן (מנהל אולפנת "צפרדיה") באותיאר על גיוס הכספים בחו"ל. אגב, גלט עצמו הוא יליד ארה"ב והאנגלית שגורה בפיו לא פחות מעברית.

בישיבת המזכירות השתתף גם הח"כ לשעבר, הרב יוסף בא־גר, שלא תמיד סר למרות הלהטות המרכז.

מהגיזות הדשה עם תוכניות חדשות, ומעניין יהיה לראות אם ניתן יהיה לטלטל את המפעל המפואר הזה, כדי שיסוג משיגעון "הבגרויות" האיזונים לעבר מסלול חדש שאפיין אותו בראשית דרכו, של ערכים וחידות.

הגילוי המפתיע של האמא

כמה חברים קרובים, עוד מתקופת "בני עקיבא", באו במוצאי שבת, לפני כחודש, לביתו של מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, ברצון זך, כדי לברכו על המינוי החוזאם לו כספה ליד. תוך כדי חילופי ברכות וזכרונות, אמר להם זך, כי הוא היה כן צל של ספק, כי בסופו של דבר הוא יהיה מנכ"ל המשרד. תבחו תאוריתי: על מה נשען בטחונך? חייך "בנעי את חיוכו המפורסם וסיפר, כי קיבל הבטחה מהרבי מלובביץ' אישי. "כאשר חייתי ב־"770, באחד מביקוריי אצלו ברגל עבודתי, נפגשתי עם הרבי וחוא, תוך כדי התייחסותו לעבודתי במשרד החינוך והתרבות, אמר לי את המשפט הזה: "כאשר יגיע היום והתיה אחראי על כל החינוך של יהדי ישראל..." ומיכוון שהרבי לא חתיא מעולם מלה מיותרת מפיו, חבנתי שבאיזשהי נקודה בעתיד, אתמנה לתפקיד מנכ"ל המשרד, ועיניכם הרואות עד לחיכן היו צפיות עיניו של הרבי מלובביץ' זיע"א.

הסיפור הזה "נמתל" בשבועיים האחרונים בתוך סיפורים נוספים, שסיפרו על הרבי מפיו של מזכירו הנאמן, הרב בניימין קלוין, שכמו שהתפו לתפקיד, הרב יהודה לייב גרנר, חיתה מראות וסיפורים, שרק מעטים בכל הדורות זכו לחם. כזכור, הבאנו כאן כמה מן הסיפורים שסיפר הרב גרנר בעת ביקורו כאן, וחנה לחלן מה שלוקט מפיו של הרב בניימין קלוין ב"סיעודה שלישית" בנחלת חר חביד בקריית מלאכי.

הרב קלוין חיה נרגש מאד בדבריו, משום שנכנס לישדה מוקשים": "המשיחיסטים". הרב קלוין שולל את דרכם ולא חסך מהם באותה שבת את שבט לשונו. עיקר טענתו חיתה, שבמקום שהם יבצעו את הוראותיו של הרבי והנחיותיו, ולכמדו תורתו, הופכים הם את הרבי למעין כלי־שרת בידם. "הם יודעים אם חוא יבוא ויופיע לקראת חי אלול, לפני או אחרי; הם מחליטים מה חוא רוצה ומה חוא יעשה – כל משיחיסט לפום דרגא דילוח, במקום לחיות קשור ברבי בפשטות ובלי מוכנותי. הרב קלוין פרץ בבכי קורע־לב וכל חציבור שוכח במקום. כשלוש מאות איש, נסחף אחריו. איש מ"המשיחיסטים" שחיה במקום לא פצה פח, ואיש לא ניסה להתווכח עם מזכירו של הרבי, שלימוח אותו צמוד עשרות בשנים. כמובן שחוא שילב בדבריו סיפורי מופתים על הרבי, רק כדי להראות לדור חצעיר שבקחל (שחוא טוח בעיקר לציית למנחיגות המשיחיסטית) באיזו דמות־ענק מדובר, בעוד חם, המשיחיסטים מבקשים ליצוק בו תכנים חדשים, בחתאם לצרכיחם.

בין היתר סיפר, כי כאשר הרבי גר עדיין ברחוב פריאדנט (בעת שחרבנית חיתה בחיים) חוא חיה בא בימים ראשון, שלישי, רביעי וששי עם חרכב לקחת אותו מן חבית לחסיען לי־ "770". לעתים הרבי חיה נכנס למכונית ושותק ואז גם הרב קלוין חיה שותר על דממת אלחוט. כאשר הרבי חיה שואל אישו שאלה על אחד חחסידים וכיוצ, חיה זה בשביל הרב קלוין רמז שאפשר לעדכן את הרבי בחתפתחויות מאז עזב הרבי, כמה שעות קודם לכן את "770".

"לעתים חיה הרבי פותח בסידרת שאלות: על אישים שונים וכל שאלה חיתה ממש דברי בביאות ורוח חקודש גלויה וחיא חיתה תופסת "לקוראטקדי" שהתאקדי בכיסי מבקשות אנשים שטילפנו לאמצע הלילה".

סיפור מרתק במיוחד חוא הסיפור שסיפר הרב קלוין על "חילוראוקי" שחפך חסיד משבע. "יום אחד לפני מספר חודשים, ראיתי ב"אחדי" (מקום בו טמון חרבי) יחודי שחאזור החיצונית חעידה עליו, כי חוא אינו חסיד אלא ליטאי. התבוננתי בו ושאלתי את עצמי, מה אחד כזה עושה כאן ב"אחדי" של חרבי מלובביץ'! ובעוד אני תמה ביני לבין עצמי, ניגש אלי אותו אדם, שכניאה הרגיש בשאלות החותלות במוחי וחזא החל לספר לי את סיפורו, מה לו ולרבי?

...בשוואי עם אשתי התגלגל בטוב ובעימים ושם ענגה לא חעיבה על חיינו חמשותפים, אולת בלעיה אחת, שלא חיו לנו ילדים.

בחלוף עשר שנים מיום הנשואין וילדים אין, עלו שאלות כיצד ואיך עלינו לנהוג ופנינו לגדולי־ישראל וביקשנו עצתם. רובם אמרו, כי על־פי החלכה, מאחר שעברו 10 שנים – יש להתגרש. ואכן, צייתנו לפסיקת "אחדולים" והתגרשנו. עבר חודש ימים מאז הגירושין והנה מגיעה אלי ידיעה ששיתקה את כל יושתי: האשה בחרעון. לא ידעתי מח לעשות וכמובן שרציתי לשוב ולשאת את אשתי, שהרי לא חיתה לי נגדה שום טענה בשום עניין, ולחיכך, חיינו המשותפים חיו על מי־מנוחות. בירור קצר חעלה, כי עלי לשכוח מהרעיון הזה מאחר ואני כהן וכהן כיידוע אינו יכול להתחתן עם גרושה, גם אם חיא גרושתו "חאישית".

ובעוד אני אובד עצות החלטתי לפנות שוב לאוחם גדולי תורה, שדרכו ניתן יחיה לחדור ולאפשר את חנישואין מחדש.

חפכו בספרים, עיינו בשו"תים, גילגלו בכל מיני אופציות החכיפות אפשריות ושבתכם חיתח חד־משמעית: אין מה לעשות, כהן אינו יכול לשאת גרושה.

ובעודי בשפל מצב־חרוח ומכוכ כבר לעשות כל דבר שבעולם, תציע לי אחד חרבנים, "מה יש לך כבר להפסיד, לך תבקש עצה אצל חרבי מלובביץ', אולי חוא ימצא איזו "תרופה" לבעייתך".

וכך תגעתי באחד מימי ראשון ל־"770" כדי לעמוד ב"תור חדולרים" ולנצל את חשניות חללו, כדי לספר לרבי על חבעייה חקשה שאני נתון בה.

כאשר הגיע תורי, לאחר שעה ארוכה של המתנה, סיפרתי לרבי את חסיפור בקצרה, כולל חות־דעתם של גדולי חפוסקים וסיכמתי דברי בכך, שאני מבקש את עצתו של חרבי, שמא יזוא רואה איזה פתח פתרון למצוקתי חקשה.

חרבי לא חתייחס בדברים, ונתן לי דולר "עבור חאמא" וחוסיף באידיש: "תדבר עם חעניין חזה לאורכו ולרוחבו עם חאמא שלך" (ועדכן איך דורך...)

ראיתי שגם מכאן כבר ישועה לא תבוא לי ועיזבתי את "770" בלב שבור. ובעוד אני פוסע לאיטי מהרחר בפח שעבר עלי, פגשתני ידיד חב"דניק וחארתי וחעליתי בפניו את כל חסיפור חאישי שלי וכמובן שסיפרתי לו גם את חתשובה שקיבלתי מהרבי, ללכת ולדבר עם אמי בעניין חזה. מששמע חחסיד את דברי חתשובה של חרבי, אמר "לליטוואק": אתה תעשה מה שהרבי חורח לך לעשות. אם חוא אומר לך ללכת ולדבר עם אמך, חרי שאל לך לחסס, לך ותדבר עם אמך ותשמע מח שיש לה לומר, אולי שם מונחת חתשובה.

קיבלתי את דבריו, חלכתי אל אמי וספרתי לח את כל חסיפור ואת תשובתו המפתיעה של חרבי מלובביץ': "לך ותדבר עם אמך".

משמשמעה אמי את תשובתו של חרבי, נעתקה נשימתה ופניה החליפו צבע מאדום ללבן ולחיכך, עד שחשששתי שמשהו יקרה לח. "מה קרחי" – שאלתי את אמי, "מדוע את כה נרגשת?" לאחר רגע של דממת, שמבחיתי כה אורכה חיה כאורך חגלות, חחלח אמי לדבר ואז למדתי מחמשפט חשני, כי אני ילד מאומץ, שחסתירו ממנו את סודו, וכי אבי חוא באמת כהן, אך אני כבן מאומץ משוחרר מכל חחובות וחחזקיות של שבט חכהונה. כמובן שנישאתי שוב ושיבו חזרו לחיות מאושרים שבעתיים מבעבר ועכשיו באתי כאן אל "חאחדי" לחודות לרבי על כל חטוב שיש לי ולרעייתי באותו, וחנה פתרתי לך את כתב החידה, מה עשה כאן ב"אחדי "ליטוואק" שרוף".

חסיפורים של חרב קלוין ריתקו את חשומעים ובמיוחד חגדולים על חתקופה חקשה מאד שעברה על חרבי מעת פטירתה של רעייתו חרבנית חצדקנית, חיה נפשקה עיה. חיו אלה ימים קשים עד מיי כן, שצות חמזכירים חשש, כי חרבי יטוח את כס חאדמו"רות. ובכל זאת, גם באותם ימים, סיפר חרב קלוין, חרבי לא שכח איש, לא שכח לחייך למי שחיה זקוק לכך ורוח חקודש לא סרה ממנו כאחד מן קמאי.